

Доклад
от Изпълнителния съвет на Фонд „Научни изследвания“
във връзка с необходимия бюджет на Фонда за периода 2017 – 2020 г.
за изпълнение на функциите му

За изпълнение на функциите на Фонд „Научни изследвания“ предлага в съответствие със Закона за насърчаване на научните изследвания, Националната стратегия за научни изследвания, както и препоръките от доклада на работната група по партньорската проверка е необходимо съществено увеличаване на бюджета на Фонда през следващите няколко години до достигане поне до минималния размер за програмно финансиране за подобни на България страни. Във връзка с това, Изпълнителния съвет на Фонд „Научни изследвания“ предлага за обсъждане необходимия бюджет на Фонда за периода 2017 – 2020 г., който ще позволи нормалното осъществяване на функциите на Фонда. След въвеждане на процедурите по новия Правилник и препоръките от партньорската проверка, Фондът ще работи прозрачно и ще може да провежда предвидените конкурси по международно установените научни стандарти.

Минималните необходими средства за нормално функциониране на Фонда са около 30 млн. лв., включващи плащания за втори етапи от конкурсни сесии от предходна година и плащания за нови конкурси по следните групи разходи:

- Регулярни конкурси за проекти за научни изследвания: 20 млн. лв.
- Конкурси за проекти на млади учени: 3-4 млн. лв.
- Конкурси за проекти за двустранно сътрудничество: 4-5 млн. лв.
- Съфинансиране на международни проекти и програми, включително и по Хоризонт 2020: 3-4 млн. лв.
- За оценяване и мониторинг на проектите и функциониране на Фонда: 1.5-2.0 млн. лв.

За развитието на Фонда в съответствие с Националната стратегия за научни изследвания, Националната програма за реформи и в посоката, препоръчана от работната група по партньорската проверка, е необходимо дейността му да бъде разширена с няколко нови типа конкурси още през 2017-2018 г., които да се разширят през следващите години:

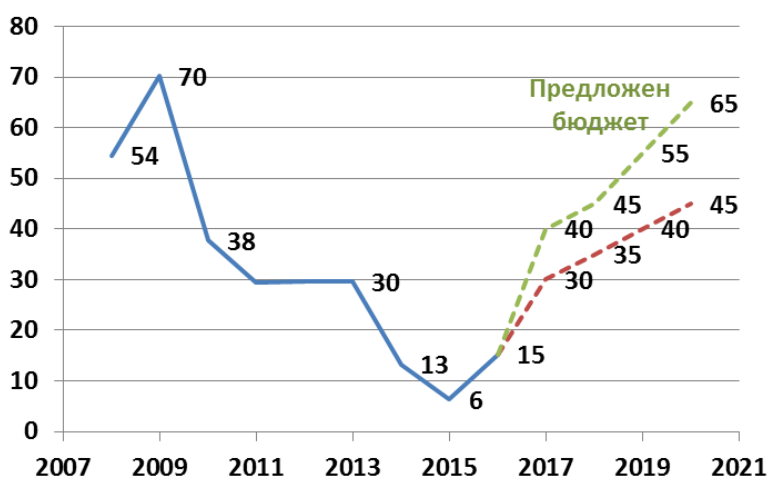
- Проекти за пълноценно използване и поддържане на наличната научна апаратура: 3-5 млн. лв.
- Проекти Идеи за високи научни постижения (по модела на проектите на Европейски научен съвет ERC): 4-6 млн. лв.
- Конкурс за национални научни програми: 3-5 млн. лв.

В перспектива (след 2-4 години, т.е. в периода 2019-2022 г.) ще бъде необходимо допълнително повишаване на финансирането (с не по-малко от 15-20 млн. лв.) за да може пълноценно да се използва капацитета на Центровете на върхови постижения, Центровете за компетентност и Регионалните научни центрове (общо около 30 центъра), създадени по ОП НОИР. Тези средства са необходими за осигуряване на провеждането на научни изследвания с новоизградената инфраструктура, развитие на водещи научни групи и създаване на нови изследователски групи на (български) учени привлечени и чужбина, осъществяване на пълноценно международно научно сътрудничество и др.

Във връзка с гореизложеното предлагаме за периода 2017 – 2020 г. да бъде предвиден следния препоръчителен бюджет на Фонд „Научни изследвания“ (в това предложение не са включени средствата за финансиране на крайни етапи от конкурсните сесии през 2008-2012 г., които са описани в отделен доклад).

Година	Препоръчителен бюджет	Минимален необходим бюджет
2017	40 млн. лв	30 млн. лв
2018	45 млн. лв	35 млн. лв
2019	55 млн. лв	40 млн. лв
2020	65 млн. лв	45 млн. лв

Предложеното нарастване на бюджета на Фонда е показано схематично на следната фигура:

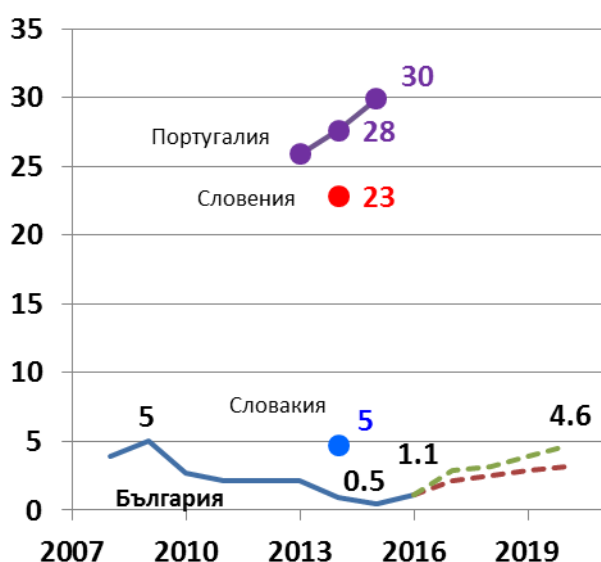

Фигура 1. Бюджет на Фонда „Научни изследвания“ за периода 2008-2016 г. (в млн. лв.) и предложените стойности за препоръчителния (горната прекъсната линия) и минималния (долната прекъсната линия) бюджет от Таблицата.

Това нарастване на бюджета на Фонда ще бъде част от реализацията на препоръката на Партньорската проверка за общо нарастване на средствата за научни изследвания до поне 1% от Брутния вътрешен продукт на страната и би трябвало да допълва нарастване на институционалното финансиране на научните изследвания.

Допълнителна обосновка

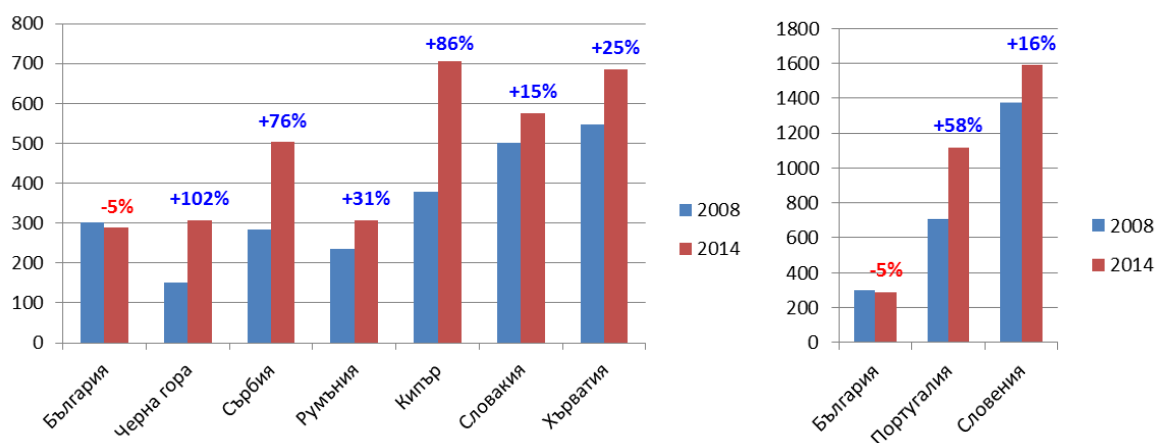
Дори и при осъществяване на препоръчителните стойности за бюджета на Фонда, България ще остане с по-малко проектно финансиране от близки по размер или по-малки от България държави, показани на фигурата по-долу. Например бюджетите на националните фондове за проектно финансиране на научни изследвания на Словакия, Словения и Португалия за 2014 г. са съответно 25, 47 и 287 млн. евро, докато бюджета на българския фонд е бил 6.8 млн. евро, като за 2015 г. намалява до 3.2 млн. евро. Отнесени за глава от населението, бюджетите на фондовете са 5, 23 и 28 евро/човек за Словакия (население 5.4 млн.), Словения (население 2.1 млн.) и Португалия (население 10.4 млн.), а за България стойностите за 2014 и 2015 г. са 0.9 и 0.5 евро/човек. Предложените стойности за препоръчителния бюджет ще позволят да доближим най-ниската стойност, тази за Словакия, от 5 евро/човек. За да можем да се конкурираме с по-напредналите държави е необходимо нарастването на бюджета на Фонда за финансиране на проекти да продължава да се увеличава и през годините след 2020 г.

Фигура 2. Относителен бюджет на националните фондове за проектно финансиране на научни изследвания (в евро на глава от населението) по данни на отчетите на съответните фондове. За България са показани и предложените стойности за препоръчителния (горната прекъсната линия) и минималния (долната прекъсната линия) бюджет от Таблицата.

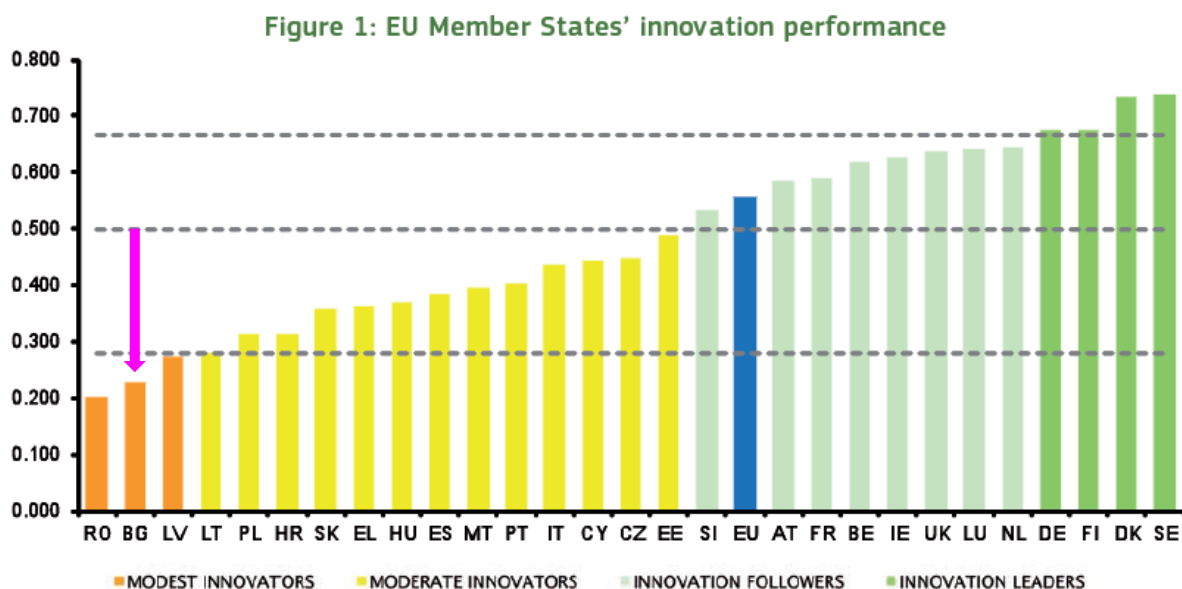
Ограничените средства за проектно финансиране или липсата на такова през последните години са довели до съществени негативни последици за научните изследвания в България, които са посочени както в доклада на Партньорската проверка, така и в официални документи на ЕК и международни организации (ЮНЕСКО). По данни от UNESCO Science Report: towards 2030, броят на научни

публикации от България за 2014 г. е с 5 процента по-малък в сравнение с 2008 г. Ние сме едно от малко изключения не само в Европа, но и в света, тъй като за почти всички останали държави се наблюдава нарастване на броя на публикациите (Фигура 3). Например за същия период публикациите (отнесени за един милион население) за Черна гора, Сърбия и Румъния са нараснали съответно със 102, 76 и 31 %. Докато през 2008 г. сме изпреварвали тези държави по този показател, сега сме след тях, като Сърбия вече е почти два пъти по-напред от нас. Да не говорим за Словения и Португалия, които благодарение на сериозните инвестиции в научни изследвания, са с четири до пет пъти по-висока стойност на броя публикации на милион население.

Фигура 3. Брой научни публикации, отнесени за милион население, за 2008 и 2014 г. по данни на UNESCO Science Report: towards 2030. Посочено е увеличението/намалението на параметъра за 2014г. спрямо стойността за 2008 г.

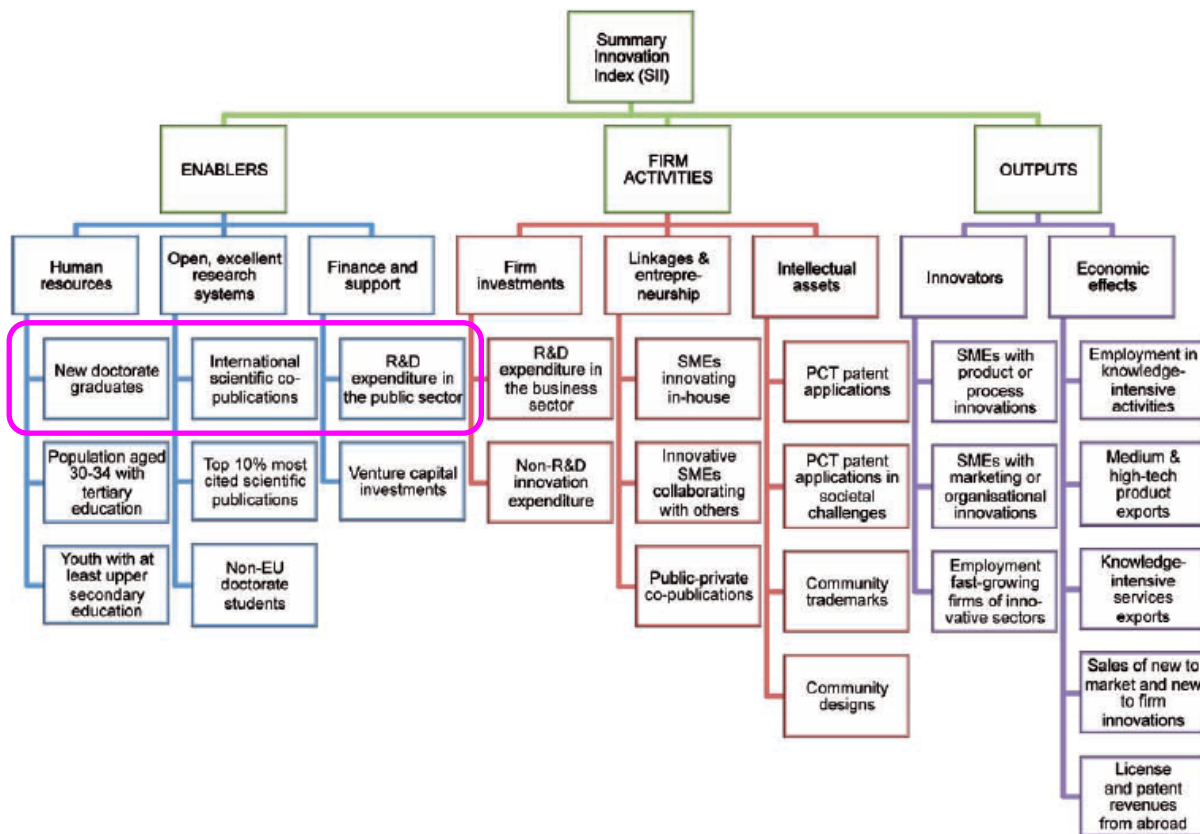
Освен последиците за научната общност (като емигриране на млади и на утвърдени учени в чужбина; унищожаване на научни направления, в които българските учени са били сред водещите в света и др.), липсата на финансиране влияе пряко и върху иновационния потенциал на страната, съгласно ежегодните доклади Innovation Union Scoreboard. Според доклада от 2015 г. България запазва мястото си в дъното на класирането, сред трите държави, определени като “modest innovators” (Фигура 4).

Фигура 4. Индекс на иновативност на държавите в ЕС според Innovation Union Scoreboard 2015.

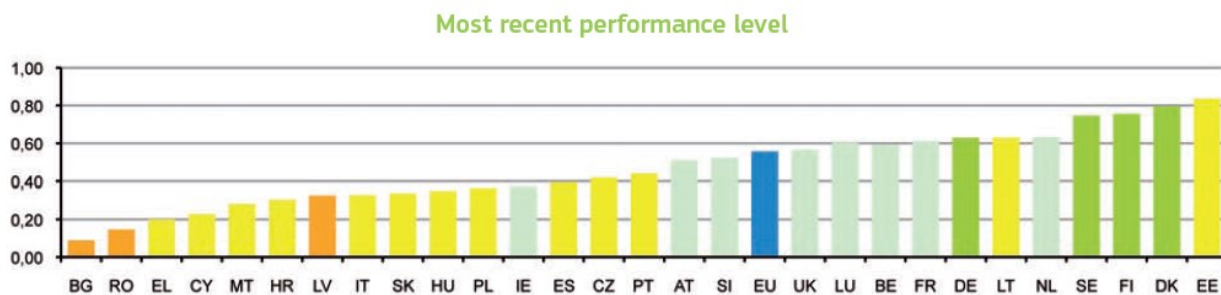
Критериите, по които се оценяват иновационните възможности на страната (Фигура 5), включват директно финансирането в публичния сектор, както и няколко, свързани с него критерия – брой научни публикации с чужди съавтори, брой статии в най-цитираните 10%, брой докторанти. България е последна по основния финансов критерий – финансирането в публичния сектор (Фигура 6), което води до ниски стойности на останалите критерии и на иновационния индекс на страната.

Figure 2: Measurement framework of the Innovation Union Scoreboard

Фигура 5. Критерии, по които се определя иновационния индекс на страната според Innovation Union Scoreboard 2015.

Figure 18: Finance and support

Фигура 6. Подреждане на страните от ЕС по критерия „финансирането в публичния сектор“ според Innovation Union Scoreboard 2015.